

2026-05-07

Social- och barnkonsekvensanalys: Nulägesanalys

Detaljplan för Hermelinen 1 m.fl.

Innehåll

Inledning.....	4
Bakgrund och syfte.....	4
Styrdokument och kunskapsunderlag.....	5
Barnkonventionen.....	5
Agenda 2030.....	5
RUFS 2050.....	5
Översiktsplan.....	5
Strukturplan för Brunnsång och tidigare dialog.....	6
Statistik.....	7
Metod.....	9
Nulägesanalys.....	11
Sammanhållen stad.....	11
Samspel.....	13
Vardagsliv.....	14
Identitet.....	15
Trygghet.....	17
Fortsatt arbete.....	19

Beskrivande text...

Inledning

Bakgrund och syfte

Södertälje kommun arbetar med att ta fram en detaljplan för delar av centrala Brunnköping med målet att tillföra nya bostäder samt utveckla centrum, samhällsservicen och de offentliga platserna i stadsdelen.

Som en del av planarbetet har samhällsbyggnadskontoret påbörjat arbetet med denna social- och barnkonsekvensanalys (SKA/BKA).

En fullständig SKA/BKA bör inkludera en konsekvensanalys som belyser de sociala konsekvenser som detaljplanens utformning kan ge. Detta planeras att tas fram efter detaljplanens samråd och avses att göras av en extern part. Syftet med denna SKA/BKA är att belysa viktiga sociala aspekter och trygghetsupplevelser, så att dessa kan beaktas i planarbetet, samt att identifiera åtgärder som främjar social hållbarhet.

Analysen består av två huvuddelar:

- Sammanställning av kommunala styrdokument och inhämtat kunskapsunderlag.
- Nulägesanalys med en bedömning av platsens förutsättningar och det redan existerande sociala livet.

Figur 1 Detaljplaneområdets avgränsning framgår inom röd markering

Styrdokument och kunskapsunderlag

Barnkonventionen

1 januari 2020 blev Barnkonventionen svensk lag. För fysisk planering innebär det att barns behov ska tillgodoses när miljön de lever och vistas i förändras. De bestämmelser och rättigheter som anges i lagen ska tas hänsyn till. Barnkonsekvensanalyser är ett viktigt verktyg för att lyfta barnperspektivet och för att ta fram relevant underlag för beslutsfattare i planeringsprocessen. Att Barnkonventionen är lag ställer högre krav på kompetensen hos beslutsfattare, myndigheter och domstolar om barns behov och rättigheter. Den fysiska planeringen bidrar en väl genomförd analys till att skapa trygga och tillgängliga stadsmiljöer där barn ges förutsättningar att röra sig fritt, leka och umgås socialt.

Agenda 2030

Agenda 2030 utgörs bland annat av 17 globala mål som beskriver vad världens länder behöver åstadkomma för att uppnå en utveckling som är socialt, ekologiskt och ekonomiskt hållbar. Alla medverkande länder har nationella prioriteringar och Agenda 2030-delegationen identifierar att Sverige bland annat behöver prioritera det arbete som berör området *Ett jämlikt och jämställt samhälle*. Delegationen gör denna bedömning baserat på Sveriges förutsättningar.

RUFS 2050

Den regionala utvecklingsplanen för Stockholm har ett långsiktigt perspektiv och uttrycker regionens vilja genom att peka ut riktlinjerna för den fysiska planeringen fram till år 2050.

RUFS: en har fyra övergripande mål:

- En tillgänglig region med god livsmiljö
- En öppen, jämställd, jämlik och inkluderande region
- En ledande tillväxt och kunskapsregion
- En resurseffektiv och resilient region utan klimatpåverkande utsläpp.

För att nå målen formuleras delmål och regionala prioriteringar. Flera av delmålen berör Brunnäng eftersom Södertälje är utpekade som en regional stadskärna. Riktlinjerna för regionens utveckling är alltså till stor del koncentrerad till Södertälje tillsammans med åtta andra utpekade regionala stadskärnor.

Översiktsplan

I kommunens översiktsplan Framtid Södertälje som antogs av kommunfullmäktige 28 oktober 2013 och gäller till 2030 framgår det i riktlinjer för bostäder att bostadsområden ska utformas med beaktande av barns rätt till trygghet och utveckling, i enlighet med Barnkonventionen. Översiktsplanen för Södertälje formulerar en målbild genom sju punkter för samhällsbyggandet som ska bidra till ett helhetsperspektiv för kommunens utveckling. Flera av dessa punkter sätter den sociala hållbarheten i fokus, bland annat genom att förstärka kvaliteter i staden, skapa varierande och flexibla miljöer, ett attraktivt och varierat bostadsutbud, en förbättrad tillgänglighet och hållbar trafik samt en stärkt dialog i planeringsprocessen. För att kunna implementera målbilden behöver kommunen prioritera strategiska satsningar. Där är översiktsplanen tydlig med att den sociala sammanhållningen ska ges stor vikt och att kommunens utveckling ska fokuseras för att främja den sociala hållbarheten. Detta sker bland annat genom att strategiskt arbeta med utvecklingen av stadens miljöprogramsområden.

Strukturplan för Brunnsäng och tidigare dialog

I strukturplanen för Brunnsäng tydliggörs hur stadsdelen ska utvecklas men också hur den förhåller sig till andra stadsdelar i Södertälje. Strukturplanen pekar på var förtätning kan ske, var service kan placeras, hur centrumbildningen kan utvecklas, hur stadsdelen kan koppla an till närområden, hur tryggheten kan öka, var nya mötesplatser är möjliga samt hur befintliga förutsättningar kan förstärkas och förbättras.

En medborgardialog togs fram i samband med framtagandet av gällande strukturplan för Brunnsäng från år 2020.

Centrum upplevs av många som otryggt, särskilt under kvällstid. Det beror på vandalisering, en hotfull stämning och att gäng samlas i där. Byggnadens utformning bidrar också till denna otrygghet då det finns dolda sidor som försämrar sikten och belysningen är otillräcklig. Byggnaden är sluten och gården är mörk. Att fler bostäder skulle kunna byggas ovanpå centrum har lyfts fram. Många önskar också mer närvaro av närpolis och gärna ett områdeskontor. Fler bänkar, bättre belysning och konst skulle kunna bidra till ett trevligare centrum. Även uteserveringar är ett önskvärt tillskott.

Lokaler i centrum står tomma och det vore önskvärt att nya bostäder och verksamheter kom till. De verksamheter som finns i centrum är uppskattade men flera medborgare har uttryckt en önskan om att det skulle finnas en restaurang och ett café med bra öppettider då det saknas platser för människor att mötas. Även bibliotek, kulturhus och postombud är olika typer av service som medborgare vill se på platsen

När det kommer till vilka insatser som krävs för att göra Brunnsäng till en mer jämställd plats är det många som föreslår fler aktiviteter för ungdomar, framför allt riktade aktiviteter för tjejer. Det finns ett behov av mötesplatser både inomhus och utomhus där tjejer och kvinnor kan känna sig trygga. Ett stort problem som många upplever är de gäng som skapar otrygghet i centrum, vilket har en stor påverkan på framför allt kvinnors rörelsemönster och många känner sig begränsade. Förutom mer polisnärvaro föreslås även föräldravandringar och att fler vuxna är närvarande kvällstid.

Information från polisen

Enligt polisens trygghetsmätning från 2024 är Brunnsäng en av de vanligaste stadsdelarna i Södertälje där boende undviker att vistas på specifika platser och där boende upplever problem med nedskräpning, skadegörelse, öppen narkotikaförsäljning och ungdomar som stör ordningen. Brunnsäng har likt andra områden i Södertälje en hög andel boende med låga inkomstnivåer och högre andel arbetslöshet. Den socioekonomiska utvecklingen har sedan år 2010 även haft en negativ utveckling och ökat antal boende med riskfaktorer för brottslighet och normbrytande beteende. Brunnsäng har under de senaste åren varit ett bostadsområde med flertalet skjutningar i offentlig miljö. Området är även det bostadsområde i Södertälje där flest boende i trygghetsmätningen uppger att de upplever problem med att ungdomar är ordningsstörande och detta gäller framför allt koncentrerat till Brunnsäng centrum. I bostadsområdet ses även en högre andel skadegörelsebrott de senaste åren.

Statistik

Följande statistik är hämtad för hela nyckelkodområdet 104 Brunnsäng, som är större än planområdet. Befolkningen i Brunnsäng uppgick till 5789 personer år 2024. De största åldersgrupperna var personer mellan 40–64 år (1806 personer), följt av 30–39 år (821 personer), 65–74 år (493 personer) samt personer över 80 år eller äldre (totalt 407) personer.

Befolkningen efter kön och ålder, 31 december 2024			
Ålder	Män	Kvinnor	Totalt
0 år	36	26	62
1-3 år	102	113	215
4-5 år	77	58	135
6 år	32	32	64
7-9 år	97	98	195
10-12 år	116	94	210
13-15 år	118	102	220
16-18 år	107	98	205
19-24 år	209	185	394
25-29 år	187	169	356
30-39 år	441	380	821
40-64 år	961	845	1 806
65-74 år	241	252	493
75-79 år	93	113	206
80-w år	148	259	407
Summa	2 965	2 824	5 789

År 2023 var utbildningsnivån för personer mellan 20 och 74 år i Brunnsäng fördelad på följande sätt: flest hade gymnasial utbildning (1 598 personer), följt av personer med eftergymnasial utbildning på 3 år eller längre (753 personer). Därefter kom personer med förgymnasial utbildning (680 personer), och sista personer med eftergymnasial utbildning kortare än 3 år (581 personer).

Utbildningsnivå personer 20–74 år, 2023			
	Antal		Totalt
	Män	Kvinnor	
Förgymnasial utbildning	394	286	680
Gymnasial utbildning	826	772	1 598
Eftergymnasial utbildning kortare än 3 år	351	230	581
Eftergymnasial utbildning 3 år eller längre	325	428	753
Uppgift saknas	103	48	151
Summa	999	1 764	3 763

Sysselsättningsgraden enligt BAS för personer mellan 20 och 64 år i Brunnsäng 2023 var följande: Av totalt 3 301 personer i stadsdelen var 2 705 antingen sysselsatta, studerande eller pensionärer vilket utgör 82% av befolkningen.

Sysselsättning enligt BAS, 20–64 år, 2023			
	Män	Kvinnor	Totalt
Registerbaserad sysselsatt	1 438	1 143	2 581
Registerbaserad arbetslös	113	128	241
Registerbaserad studerande	39	63	102
Registerbaserad pensionär	7	15	22
Registerbaserad sjuk	58	51	109
Övrigt	111	135	246
Summa	1 766	1 535	3 301

De flesta bostadsenheterna består av flerbostadshus, där 1 196 är hyresrätter och 578 är bostadsrätter. Antalet småhus uppgår till 677 enheter, fördelat på 428 äganderätter, 177 bostadsrätter och 72 hyresrätter. Flerbostadshusen är främst belägna inom området avgränsat av Birkavägen, Brunnsängsvägen och Nysättravägen, medan småhusen finns utanför dessa vägar.

Lägenhetsbestånd efter hustyp och upplåtelseform, 2023				
Hustyp	Äganderätt	Hyresrätt	Bostadsrätt	Totalt
Småhus	428	72	177	677
Flerbostadshus	0	1196	578	1774
Övriga hus	0	49	0	49
Specialbostäder	0	11	0	11
Summa	428	1328	755	2511

Metod

Den metod som tillämpats utgår från följande punkter enligt Göteborgs stads modell. Vid en kombinerad social- och barnkonsekvensanalys utgår analysen från följande aspekter:

- Sammanhållen stad
- Samspel
- Vardagsliv
- Identitet

Denna analys är geografiskt begränsad till planområdet och dess närområde. Stadens och regionens påverkan inkluderas endast i den mån de direkt påverkar människors möjligheter till rörlighet och social inkludering inom planområdet.

Sammanhållen stad

För den sociala aspekten *sammanhållen stad* analyseras hur området kopplar an till närliggande områden genom sammanhang, stråk och offentliga funktioner, vilka fysiska och mentala barriärer som upprätthålls samt hur området upplevs med avseende på trygghet och hälsa. För barn är parametrarna för en sammanhållen stad ofta förstärkta och det behövs tydliga samband för att barn ska känna sig trygga i och mellan de geografiska nivåerna.

Samspel

Människan behöver samspela för att överleva. Barn lär sig samspel i leken. Barn och unga behöver platser för möten och samspel där det inte förutsätts att de kan betala eller att de är i en vuxens sällskap. Var finns platser för samspel, möten, lek, lärande, kultur och idrott för barn och unga? Kan platser utformas så att trygga, jämställda och jämlika förutsättningar för samspel skapas?

Vardagsliv

Vardagslivsperspektivet tar hänsyn till både vuxna och barns vardagliga rutiner och vilka förutsättningar som behövs för att kunna möta dessa rutiner och behov, vilka också skiljer sig mellan människor. För att analysera aspekten Vardagsliv undersöks parametrar som användning, lokalisering, utbud, variation, service, aktiviteter, tillgänglighet och räckvidd för både barn, unga och vuxna. För barn är det speciellt viktigt ta hänsyn till hur ovanstående parametrar förhåller sig till förskole- och skolmiljöer.

Identitet

Hur människor identifierar sig med en plats varierar stort beroende på platsens karaktär, historia, mediala bild och hur människor har erfarenhet, minnen, delaktighet och tillhörighet dit. Hur pass väl människor identifierar sig med en plats beror också på hur platsen tas hand om, hur trygg platsen är och om den bjuder in till medskapande.

Nulägesanalys

Sammanhållen stad

Brunnsäng är beläget cirka en kilometer nordost om Södertälje centrum. Med cykel och kollektivtrafik nås Brunnsängs centrum inom tio minuter från stadens centrala delar. Planområdet består av flerbostadshus, uppförda under 1950- och 60-talen enligt principen hus-i-park med låg centrumbebyggelse och höga punkthus i 12–14 våningar. Bebyggelsen ger en inramning av Brunnsängs stadsdelspark, en av Södertäljes största parker. Stadsdelens centrum, skola och kyrka omgärdar parken. Närområdet består av villor och radhus, och den övergripande strukturen följer landskapets naturliga former, vilket skapar mjuka, böljande rum snarare än raka siktlinjer.

Mötesplatser och målpunkter

Brunnsängs centrum är en viktig lokal målpunkt med kollektivtrafik, parkentré, service och handel, såsom livsmedelsaffär, restaurang och fritidsgård. Kopplingen till parken och närheten till busshållplatser gör centrum till en naturlig mötesplats i vardagen. Här finns dock viss trygghetsproblematik och boende upplever viss otrygghet på torget, som kan upplevas som avskuret och ensligt på kvällstid. Centrumbebyggelsen öppnar sig inåt mot torget, men är mycket sluten i alla riktningar utåt och bidrar därför inte i så hög grad till ett levande och tryggt närområde. Den otillgängliga känslan förstärks av lastkajer, stängslade parkeringar och en återvinningsstation som upplevs skräpiga. Det efterfrågas ett bilfritt torg, bättre belysning och renhållning, fler mötesplatser för alla åldrar och ett café med generösa öppettider.

Brunnsängsparken är en central resurs för rekreation och sociala möten. Parken är flack, med undantag för en tillskapad topografi av kullar. I östra delen av parken reser sig landskapet och övergår till en barrskogsklädd höjd, där områdets två skolor är belägna. Vegetationen i parken utgörs i huvudsak av stora träd i ytor av klippt gräs. Parken genomkorsas av Häradsvägen med biltrafik till kyrka och skola. Detta ger en uppdelning i ett nordligt och ett sydligt parkrum. I södra delen finns en lekplats, byggd 2020, och sittplatser i soliga lägen. Norr om Häradsvägen finns en gemensamhetsodling och flexibla ytor för bollspel. Längst i norr finns en höjdrygg som vintertid fungerar som pulkabacke. Gränserna mellan kvartersmark och allmän plats saknar rumslig definition och upplevs som flytande. Grönytor och program som ligger på kvartersmark uppfattas och används som en del av parken. Parken är uppskattad men det efterfrågas fler bänkar, bättre belysning och aktiviteter för ungdomar. Många föreslår att Häradsvägen stängs av för biltrafik.

Brunnsängs kyrka, skolorna och idrottsområdet i öster, med fotbollsplan, rugbyplan och spontanidrottsytorna, är viktiga målpunkter. Idrottsområdet är uppskattat, särskilt fotbollsplanen och spontanidrottsytorna, medan rugbyplanen, som ligger längre bort från skolområdet och omges av stängsel, inte lyfts fram lika starkt i medborgardialogen. För att förbättra idrottsplatsen efterfrågas bättre belysning, fler sittplatser, aktiviteter för en bredare målgrupp och en föreningslokal. Det sammanhängande området med skolor och idrottsplatser utgör ett stort obebott område som riskerar att upplevas otryggt under delar av dygnet.

Rörelsemöjligheter

Planområdet omges av en ringled med bilvägar och parkeringsytor som bildar fysiska och visuella barriärer mot omgivande stadsdelar, förstärkta av topografiska nivåskillnader. Staket längs privat mark samt skol- och idrottsområdet begränsar rörelsemöjligheterna ytterligare. Tidstypiskt för strukturen är att bilen haft en dominerande roll, vilket innebär att vardagsrörelser för barn och unga ofta styrs av bilens logik snarare än behovet av trygga och attraktiva gång- och cykelvägar. Framkomligheten för fotgängare och cyklister upplevs på flera platser som svårframkomlig, vilket förstärks av topografin. Det finns flera utmanande förutsättningar för sammanhängande, tillgängliga kopplingar för gående och cyklister: ägoförhållanden med hög andel privat mark, otydliga gränser mellan allmän plats och kvartersmark, barriärer i form av gator med höga trafikflöden och svårtillgänglig topografi. Flera informella stråk inom området går över privatägd mark och allmänna stråk har sin fortsättning på kvartersmark. Den öst-västliga kopplingen inom området är svag och flera stråk löper över privat mark och skolgårdar. Övergångsställen på Birkavägen är få och glest placerade. Tunnelpassagerna är positiva för trafiksäkerheten men kan upplevas som otrygga.

Tre busslinjer stannar vid centrum, men kopplingen mellan hållplats och torg är svag. Kollektivtrafik saknas helt mot Weda, Mälaren och Ragnhildsborg. Angöring till kyrka och skola sker via Häradsvägen och leder biltrafik in i parken. Vid vändplanen saknas säkra gång- och cykelpassager, vilket innebär att barn dagligen passerar bland bilar som vänder på en begränsad yta. Enligt medborgardialogen efterfrågas hastighetsdämpning på Birkavägen och Brunnsängsvägen, och Birkavägen önskas omvandlas från genomfartsled till en mer stadsmässig gata. Ökad turtäthet för bussarna, särskilt på helger, är ett återkommande önskemål, liksom att Häradsvägen genom parken stängs av för biltrafik.

Barnperspektivet

- Otydliga gränser mellan allmän plats och kvartersmark skapar osäkerhet kring var barn kan vistas. Bostadsgårdar utan tydliga gränser försvårar uppsikt och trygg lek för mindre barn
- Torget och fritidsgården riskerar att upplevas dominerade av ungdomsgäng
- Idrottsområdet är stort och riskerar att upplevas ensligt. Barn som inte söker idrottsaktiviteter har begränsade alternativ
- Biltrafiken i parken står i konflikt med barns rörelsefrihet och behov av säkra skolvägar
- Trafiklederna utgör barriärer för barn som vill nå rekreationsområden utanför planområdet
- Osammanhängande publika gång- och cykelstråk begränsar barns självständiga vardagsrörelser

Samspel

Kontakter och möten

Centrum, fritidsgården, parken, idrottsområdet och kyrkan är viktiga mötespunkter för ålders- och gruppöverskridande samspel. Stadsdelscentrumet samlar människor med olika ärenden. Fritidsgården är en populär plats för ungdomar, även från andra delar i Södertälje. I parken samlas invånare för organiserad närodling, vilket förenar människor kring ett gemensamt intresse. Parkens lekplats, grillmöjligheter, sittplatser, promenadstråk och öppna ytor skapar förutsättningar för sociala möten. Idrottsområdet samlar besökare från andra delar av Södertälje. Samtidigt innebär de långa avstånden mellan mötesplatserna, stora park- och idrottsytor, samt en bebyggelse och stråkstruktur som inte effektivt sammankopplar platserna, att vissa platser kan upplevas avskilda och oanvända, särskilt kvällstid och under vintern.

Offentliga och privata miljöer

Centrumet och parken är de främsta offentliga platserna och utgör målpunkter för ett större geografiskt område. Samtidigt bidrar centrumets inåtvända struktur, brist på alternativa gångvägar, låga överblickbarhet och avsaknad av funktionsblandning till att folklivet avtar kraftigt när centrumverksamheterna har stängt. För den som kliver av bussen vid centrum och ska vidare till norra delen av området finns möjlighet att röra sig längs Bygdevägen, vilket leder gångflöden bort från torget och bidrar till ett mer glesbefolkat centrum. Bygdevägen erbjuder en mer öppen och överblickbar miljö med fler alternativa rörelsevägar, vilket kan vara betydelsefullt ur ett trygghetsperspektiv.

Trots sin funktion som stadsdelspark finns en risk att parken upplevs som svår att hitta till för förstagångsbesökare. Entréerna är placerade djupt inne i området, bakom punkthus och centrum, vilket gör att parken är mindre synlig från omgivande allmänna stråk och huvudleder. Det är tydligt att flera bostadskvarter söker tydligare avgränsningar mot allmän plats, vilket avspeglas i den stora mängden stängsel i området. Detta bryter mot den ursprungliga hus-i-park-strukturen, där ett större samspel mellan bostadsgårdar och parkmiljö avsågs.

Barnperspektivet

- Centrum kan upplevas som otryggt kvällstid, vilket begränsar barns möjligheter till vistelse i området
- Fritidsgården är en viktig och välbesökt samlingsplats för unga, där trygghet, aktivitet och möten över åldersgränser främjas. Detta gäller även kyrkan som är en av få platser där generationsöverskridande samspel möjliggörs
- Brunnsängsparken och närliggande rekreationsområden, till exempel Mälarbadet ger goda möjligheter till möten och aktivitet men gång- och cykelkopplingarna dit är svaga
- Brunnsäng har goda rekreativa kvaliteter, men dessa nyttjas främst dagtid och under sommarhalvåret, vilket begränsar kontinuerliga sociala möten för barn över året

Vardagsliv

Vardagsaktiviteter och utbud

I medborgardialogen framkommer att parken är en favoritplats och en viktig resurs i området. Här ryms vardagens små och stora händelser, såsom avkoppling samt promenader med vänner eller hund. Parken erbjuder sittplatser i soliga lägen och en lekpark med tillhörande grillmöjligheter, vilket möjliggör långvarig vistelse och picknick. Om fotbollsplanen är bokad finns andra större parkytor i närområdet för bollek. Brunnsångs grönområden beskrivs som en stor tillgång av de svarande i dialogen, men behovet av bättre kopplingar mellan dem har lyfts fram. Stadsdelens serviceutbud är koncentrerat till centrum som är en plats för både kortare och längre vistelser.

Närhet och räckvidd

De flesta målpunkter inom området befinner sig inom tio minuters gångavstånd, vilket gör det möjligt för de boende att hantera vardagens behov till fots, som att hämta och lämna på förskola, handla i centrum samt besöka parken och idrottsanläggningarna. Stadsdelen har god åtkomst till övriga Södertälje. Det tar cirka tio minuter med bil, buss eller cykel från Brunnsångs centrum till stadskärnan och pendeltågsstationen Södertälje Centrum. Bussförbindelser finns även till Östertälje station men linjen trafikeras inte under helger. Ökad turtäthet, särskilt på helgerna, är något som många efterfrågar i medborgardialogen.

Barnperspektivet

- Brunnsångsparken erbjuder stora ytor för lek och vistelse, både under soliga och snöiga dagar, men har begränsad kommunal programmering för de minsta barnen utöver lekplatsen i söder
- Idrottsplatserna är välbesökta av idrottsföreningar och ofta bokade, vilket tvingar vissa barn att söka andra ytor
- Barn som söker kultur- och skapandeaktiviteter har få alternativ
- Flera lekplatser i parkens kantzoner tillhör privata fastigheter, vilket sprider leken i parken. Kommunal närvaro saknas om tillgången till de privata lekplatserna upphör
- Flera fysiska barriärer försvårar för barn utanför området att nå parken och centrum

Identitet

Området har en historik av olika verksamheter och småindustrier som tegelbruk, varv men även av de stadsnära handelsträdgårdar/trädgårdsmästerier som etablerades på det sena 1910-talet-1920-tal. Under 1900-talets första hälft uppfördes flera småhus av egnahemskaraktär. Den stora expansionen skedde dock under 1950-60-talen där det mest framträdande var flerbostadshusen som uppfördes i slutet av 1950-talet och som helt bröt skalan i området. De följde den modernistiska "hus-i-park-strukturen", en gles struktur med grönområde som flikades in mellan byggnaderna och med parkeringsytor utanför. Exploateringen skildrar stadens kraftiga utbyggnad av olika stadsdelar som en följd av industriernas framgångar och övergången till en modern stad.

Det generösa parkrummet och de rekreativa möjligheterna i och runt området, med idrottsanläggningar, badplats och skidbacke, är viktiga resurser som kan ge de boende en stark känsla av stolthet över sin stadsdel. Området kan uppfattas som en plats som lockar besökare, vilket kan uppmuntra de boende att bjuda in vänner och familj att vistas och umgås där. Även stadsdelscentrumet är en betydelsefull och identitetsstark plats som fungerar som samlingspunkt för människor från ett större område. Samtidigt finns upplevda trygghetsutmaningar, särskilt kvällstid, och brister i skötsel och renhållning i stadsdelen som helhet, vilket framkommer i medborgardialogen som riskerar att minska de boendes känsla av stolthet över platsen.

Barnperspektivet

- Barn som bor högt upp i punkthusen riskerar att få en svagare koppling till lekmiljöerna i bostadsgårdarna och parken
- De glesa avstånden mellan punkthusen samt de många sekvenserna, att först ta sig till ett grannhus och därefter ta trappa eller hiss upp till ett visst våningsplan för att få kontakt med vänner riskerar att skapa distans till andra barn
- Området och dess närområde har flera gröna och rekreativa starka identitetsbärare där barn möts och leker, såsom parken, idrotts och skapar relationer. ger området en trygg och grön profil ur ett barnperspektiv.
- Området och dess närområde erbjuder flera starka gröna och rekreativa identitetsbärare där barn möts, leker och bygger relationer vilket stärker områdets trygga och gröna identitet
- Områdets samlade service finns i centrum. Upplevda trygghetsproblem kan leda till att vissa barn undviker centrum och därmed inte får ta del av dess utbud
- Tomma handelslokaler, vandalism, stängsel med inslag av taggtråd och bristande renhållning kan förstärka intrycket av ett eftersatt och ovälkommande område

Trygghet

Eftersom trygghet är en stor del av arbetet med detaljplanen för har en analys med stöd av BoTryggt 2030 gjorts. BoTryggt2030 är ett svenskt, nationellt koncept och en handbok framtagen av Stiftelsen Tryggare Sverige för att planera och bygga säkra, trygga livsmiljöer. Det fungerar som en standard med checklistor för att minimera brottslighet och öka tryggheten genom fysisk utformning (CPTED) av bostäder, områden och offentliga platser. Syftet är att integrera trygghetsfrågor tidigt i samhällsbyggnadsprocessen, från översiktsplanering till förvaltning.

Analysen visar att Brunnsäng har flera miljöer som i nuläget inte fullt ut stödjer trygghet enligt BoTryggt-principerna. Centrumområdet präglas av slutna fasader, få entréer och döda bottenvåningar, vilket minskar den naturliga övervakningen och begränsar socialt aktiva möten.

Stora parkeringsytor och lastzoner skapar visuella och fysiska barriärer och bidrar till bristande orienterbarhet. Detta avviker från BoTryggt-principerna om tydlighet, social kontroll och gestaltning, där öppna fasader, aktiva stråk och god sikt är centrala.

Samtidigt finns betydande trygghetsskapande kvaliteter: fritidsgården, parken och idrottsytorna skapar positiva mötesplatser dagtid och utgör viktiga noder för barn och ungas sociala sammanhang. För att området bättre ska uppfylla BoTryggt-principerna bedöms behov av förbättrad belysning, stärkta siktlinjer, aktivering av bottenvåningar, tydligare gränssättning och ett mer varierat utbud som ökar närvaro över dygnet. Dessa åtgärder stärker både den fysiska tryggheten och områdets sociala hållbarhet.

Åtgärdsplan – enligt BoTryggt-principerna (SBKA/BKA)

1. Förbättra sikt och orienterbarhet

- Frilägg siktlinjer mellan centrumtorget och stadsdelsparken g
- Skapa tydliga och markerade entréer till stadsdelen, parken och centrum med belysning, skyltning och gestaltade portaler.

2. Aktivera bottenvåningar och stråk

- Öppna fasader mot torg och huvudstråk genom fler entréer, större fönsterpartier och verksamheter i gatuplan.
- Fyll vakanta lokaler med temporära funktioner (pop-up-verksamheter) för att öka närvaron dagtid och kvällstid.

3. Stärk belysning och trygghetskänsla

- Etablera ett sammanhängande belysningsstråk mellan busshållplatser, centrum, park och skolor.
- Upprusta tunnlar med ljusa material och höjd ljusnivå.
- Säkerställ snabb felavhjälpning av trasiga armaturer.

4. Minska barriärer och stärka rörelsefrihet

- Omvandla delar av markparkeringar till aktivitetsytor, gröna mellanrum eller bebyggelse för att minska barriäreffekterna.
- Skapa bilfritt eller bilbegränsat torg med tydlig angöring i gaturummet.
- Förbättra gång- och cykelstråk med tydlig beläggning, vägvisning och säkra korsningar.

5. Tryggare offentliga mötesplatser

- Programmera torget med fler aktiviteter för barn och ungdomar, exempelvis spontanlek, småscen, sittgrupper och kvällsevenemang.
- Stärk fritidsgårdens koppling till torget genom placering, synlighet och bättre entréer.
- Utveckla parken med fler funktioner för olika åldrar (småbarnslek, spontanidrott, lugn rekreation).

6. Förtydliga gränser mellan privat och offentlig mark

- Markera övergångar med beläggning, nivåskillnad eller låg vegetation.
- Säkerställ att gångstråk inte leds över privat mark eller skolgårdar där det skapar otydlighet.

7. Förbättrad skötsel och förvaltning

- Inför regelbundna trygghetsronder som omfattar klottersanering, renhållning och trimning av vegetation.
- Skapa samverkansmodell mellan fastighetsägare, föreningar och kommunen för förvaltning av centrum och parkområde.

8. Öka social närvaro och vuxennärvaro

- Inför platsvärdar/trygghetsvärdar under kvällstid på torget och i parken.
- Stärk samverkan mellan fritidsgård, kyrka och föreningar för att skapa kvällsaktiviteter och kontinuerlig närvaro.

9. Förbättra cykel- och kollektivtrafikförbindelser

- Anordna väderskyddade cykelparkeringar i direkt anslutning till centrum, park och skolor.
- Förbättra orienterbarhet och trygghet längs anslutningar till busshållplatser.

10. Särskilda åtgärder för barn och unga

- Säkerställa trygga, belysta och sammanhängande stråk mellan skola–park–centrum.
- Utveckla barnanpassade miljöer i parken: småskaliga lekmiljöer, tryggare entréer, god överblick.
- Anlägg fler mötesplatser och aktiviteter för de barn och unga som inte söker sig till idrott.

Fortsatt arbete

Med utgångspunkt i nulägesanalysen föreslås följande aspekter studeras vidare i det fortsatta arbetet med detaljplanen och social- och barnkonsekvensanalysen:

- **Undvika baksidor:** Planera så att slutna fasader och otrygga baksidor undviks. Lastkajer, angöring och logistik bör inte belasta det offentliga rummet lika hårt som idag, och ytor bör frigöras för grönska och stadsliv.
- **Centrumliv:** Säkerställ att centrum fortsätter erbjuda målpunkter för alla åldrar, med en mix av kommersiella och kulturella verksamheter samt bostäder som skapar liv även när verksamheterna är stängda.
- **Idrottsaktiviteter:** Säkerställa att utbudet av idrottsaktiviteter fortsatt är generöst och tillgängligt för barn och ungdomar.
- **Rörelsemöjligheter:** Säkerställ att barn och unga i området har goda möjligheter att röra sig självständigt för att nå sina målpunkter. Även stärka tillgängligheten, trivsel och tryggheten vid busshållplatserna.
- **Motverka barriärer:** Stadsdelen präglas av barriärer som stängsel och bommar som begränsar rörelsemöjligheterna. Gränser mellan kvartersmark och allmän plats bör hanteras på ett medvetet och väl gestaltat sätt.
- **Stärka kopplingen mellan bostäder och lekmiljöer:** Skapa trygga, tydliga och attraktiva kopplingar mellan bostäder, gårdar och lekmiljöer genom gena stråk, överblickbara entréer och mötesplatser nära bostäderna för att stärka barns självständiga rörelse och spontana sociala kontakter. Säkerställa god sikt från bostäder mot lektytor så att barn kan orientera sig och vuxna kan ha informell uppsikt.
- **Motverka intryck av otrygghet och eftersatthet:** Stärk barns trygghet och känsla av tillhörighet genom en välskött och välkomnande fysisk miljö med aktiva lokaler, inkluderande gestaltning, grönska och barnvänliga inslag som motverkar upplevelser av otrygghet och exkludering.

De åtgärder som föreslås behöver studeras vidare i fortsatt arbete med detaljplanen. En mer genomgående analys av hur stadsdelen påverkas av förslaget behöver genomföras genom upphandling av en social- och barnkonsekvensanalys där frågor från BoTryggt tas med i beaktning.

Södertälje
kommun